

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Sectio I. De Juramento genere, & variis juramentis, tum licitis, tum illicitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

TITVLVS XXIV. DE IURE JURANDO.

SECTIO I.

De Juramento in genere, & variis juramentis, tum licitis, tum illicitis.

§. I.

*Quid sit juramentum, & de con-
ditionibus ad illud requisitis, variisq;
jurandi formis, ac modis.*

Juramentum rectè definitur, quòd sit invocatio Divini nominis in testem, quòd duplici modo fieri potest, vel affirmando, aut negando sub invocatione Divini nominis in testem, & habetur juramentum assertivum; vel promittendo aliquid cum juramento, & habetur juramentum promissorium. Potest autem Deus in testem vocari explicitè, vel implicitè, jurando scilicet per creaturas, quatenus in illis reluceat Deus; uterque jurandi modus licitus est secundùm se, *c. Etsi Christus. 26. h. t.* si suos tres comites habeat, veritatem scilicet (ut res quæ juratur, vera sit, sive ita se habere puerit, sicuti juratur) judicium (ut non temerè, & sine necessitate, utilitate, ac pia affectione juretur) & justitia denique, ut licitum scilicet sit, ac honestum, quòd juratur. Sunt autem jurandi formulæ variæ, quas magis ex usu Patriæ, juxta quam jam hoc, jam illud, pro jura-

mento habetur, etiamsi explicitè Divinum nomen non invocetur in testem, & ex Theologia morali discere potes, quàm ex jure Canonico; ex quo tamen satis certum est, quòd ex natura rei non requirantur verba formalia ad juramentum (valde tamen convenientis est, ut in foro externo per verba juretur) & quamvis juxta SS. Canones juramentum fieri debeat, tactis, vel propositis saltem Evangelii, quòd in juramento solemnè sæpe servatur, consuetudo tamen maribus præscripsit, ut erectis cum pollice duobus primis digitis manûs dextræ, reliquis duobus in depressis; foeminis verò, ut jurent ad sinistram pectoris partem positâ dextrâ; Sacerdotibus denique tangendo pectus, ut jurent.

§. II.

De divisione juramenti.

Juramentum dividitur primò in assertorium, & promissorium, uti jam dictum, ita ut ad juramentum promissorium non tantùm reducatur juramentum, quo confirmatur promissio, sive pactum, sed juramentum etiam fidelitatis & obedientiæ, quòd Episcopi in sui Ordinatione, & Abbates in sui benedictione, si à Pontifice confirmationem suæ dignitatis accipiant, præstare debent Summo Pontifici. juxta *c. Ego. 4. h. t.* Et quòd Romanorum Imperator in sua

coro-

coronatione Ecclesie Romanæ, & Summo Pontifici præstare solet, ut patet ex *Clement. Romani h. 1.*

Secundò dividitur iuramentum in contestatorium, sive illud, quod fit per simplicem contestationem Divini Numinis, sive quando simpliciter Deus in testem vocatur: & in iuramentum execratorium, quod fit sibi ipsi, vel aliis dilectis, vindicem Deum, sive malum à Deo immittendum imprecando. De quo Theologi Morales.

Tertio dividitur in iuramentum iudiciale, & extrajudiciale. Hoc extrajudiciale fit, & satis explicatur à Theologis Moralibus. Illud in iudicio fit, & in diversas species subdividitur, ita ut aliud dicatur iuramentum calumnie, de quo in Tit. 7. hujus Libri. Aliud dicatur in litem, cujus tres sunt species. Prima est iuramentum veritatis, sive veræ æstimationis, quod deferretur parti, ad cognoscendam quantitatem, seu valorem rei per alterius malitiam ablata, præcedente tamen iudicis taxatione *c. ult. De his, qua vi metusve, &c.* Secunda est iuramentum affectionis, per quod ratione peculiaris affectionis, aut utilitatis erga rem sibi deperditam, conceditur huic parti, præcedente tamen iudicis ratione, rem majoris æstimare, quam communiter valeat. Tertia est iuramentum super interesse singulari, & extra rem, quando scilicet damnum passus fuit ex non restituta re sua, quod iuramento æstimare permittitur. Aliud denique dicatur litem decisivum, quod in iudicio ad finendam litem nonnunquam deferretur, & si quidem hoc à parte parti deferretur, quod simpliciter recusari potest, dicitur vo-

luntarium; Si verò iudice approbato deferatur à parte parti, ita ut relictæ parte possit, dicitur iudiciale speciale. Necessarium verò denique dicitur, quod ob inopiam plenæ probationis à litem alterutri parti litigantium, vel ex officio vel ad instantiam alterius partis detur, & suppletorium etiam dicitur, ac litem iusta causa recusari non potest.

§. III.

Qua persona in iudicio jurare possint?

OMnes homines rationis usu præditi ex natura rei sunt capaces iurandi in iudicio, etiam pueri ante pubertatem, ut constat ex *c. 1. In de iur. iur.* Cogendi tamen impuberes non sunt, ad iurandum in iudicio, ob defectum perfectæ discretionis ad reverentiam iuramenti requisitæ; sed nec Sacerdotes levi causa compelli debent, ad iurandum in iudicio, *can. Si quis Presbyter, &c. c. 2. q. 5.* neque enim iuramentum sacrarium est, nisi quod fidei iuramentum omnia deferantur, quod Sacerdotes cogitas dicere non patiuntur: perjurium vero nullo modo admittendi sunt, ad iurandum in iudicio, quia cum semel perjuraverint in iudicio, periculum est, iterum pejerent.

§. IV.

De variis iuramentis illicitis, quæ iuramentum non obligant.

Iuramentum de re illicita, aut boni moribus, ac rectæ rationi repugnans, scienter factum, quod observari non debeat, regula generalis est; cum iuramentum

tum non sit vinculum iniquitatis, neque opus est absolute à tali iuramento, cum nullam pariat obligationem; & hinc iuramentum Principis de servanda moneta cusa, quam tempore editi iuramenti scite in legitimo pondere esse vitiatam, illicitum est, & non servandum. Si verò ignoravit, monetam illam falsam esse, cum iuravit, iuramentum, quo potest modo, aliam scilicet monetam probam, aut aliud æquivalens substituendum servari debet, ut patet ex *c. Quanto* 18. *h. t.* Secundò non valet iuramentum Prælati de non repetendis rebus, seu bonis Ecclesiæ per vim injustam ablati. *c. Pervenit* 2. *h. t.* neque valet iuramentum Regis, qui bona ac jura ad Coronam pertinentia alienans jurat, ea se non repetiturum *c. Intellecto* 33. *h. t.* neque obligat iuramentum, quo Prælati iuravit, servaturum se aliqua, quæ in Episcopalis Dignitatis, Potestatis, aut Prælaturæ præjudicium vergunt, prout sumitur ex *c. Sicut Nostri* 27. *h. t.* Tertio non obligat iuramentum Patronis ad beneficia presentantibus factum, de antiquo censu, sive pensione augenda. *c. Prohibemus* 7. de censibus *et c. Gravis* 15. junctâ *Glossa V. absolvi Eodem et c. Tua Nos* 12. *h. t.* Quartò non obligat iuramentum Religiosi jurantis, se cum aliis in Monasterio, in quo professus est, non permanurum. *c. Sicut* 13. *h. t.* neque filii aut aliarum personarum conjunctarum, de non loquendo Patri, aut Matri, aut aliis sanguine junctis, aut de non submittendo his necessaria subsidia, prout possunt, & debent *c. Cum quidam* 12. *h. t.* Illi verò *h. t.* Quinò non obligat iuramentum fidelitatis præstitum illi, cui

Pirhing. C. compend.

non debet præstari, si tamen contrarietur ei, quod alteri jurans præstare debuisse. *c. Eate* 22. *h. t.* Sextò denique non obligat iuramentum, quod quis fecit, de re aliqua sibi sub secreto commissa, non revelanda, si legitime in testem productus hic, qui iuravit, à iudice interrogetur, cum ex diversis rationibus hæc omnia iuramenta illicita sint.

§. V.

De quibusdam Juramentis illicitis, quæ inter Conjuges edisoleant.

Primo si Conjuges temerè & sine justa ac honesta causa ex odio v. g. aut vindictæ alicujus cupidine, non tamen pietatis, ac continentiæ amore iuramentum faciant, debitum conjugale sibi invicem non reddendi, nec petendi, & perpetuam separationem servandi quoad thorum, non est obligatorium iuramentum tale *c. Tua Nos* 24. *h. t.* Secundò si Maritus Uxori iuramento promittat, quòd non sit de illo crimine committendo eam accusaturus, nihil obligat tale iuramentum *c. Quemadmodum* 25. *h. t.* Tertio non probat iuramentum contractum inter aliquos Matrimonium, quamvis ab uno eorum contractum tale fuisse iuret. *c. Mulier* 34. *h. t.* Cum etiam hæc iuramenta vel sint illicita, vel temeraria, vel ad cavendas multas fraudes nihil probantia.

§. VI.

De iuramentis licitis, quæ observari debent, & obligant, donec relaxentur, & jurans ab eis absolvatur.

Generalis regula est, quòd iuramentum observandum sit, & obliget, si

XX

non

non vergat in interitum & dispendium æternæ salutis, neque in alterius redundet præjudicium. *c. Si verò 8. c. Cum contingat 2 8. h. t. §. c. Quamvis 2. de peccatis in 6.* Ita ut qui, sine impedimento aliquo necessario, sed ex spontanea tantum libertate illud non observat, perjurii reus habeatur, *c. Querelam 10. h. t. c. Cum quidam 12. Eodem*; Et qui post electionem suam ad Prælaturam aliquam, pro obtinenda confirmatione post Juramentum calumniæ v. g. vel veritatis præstitum, positiones aut responsiones manifestè contrarias affert, à confirmatione, & jure electionis repelli debeat tanquam perjurus, cum justam causam nullam habeat, talia contraria producendi *c. Cum in positionibus. 3. h. t. in 6.*

§. VII.

An, & quâ ratione obliget juramentum de solvendis usuris, vel solutis non repetendis.

Inter juramenta, quæ ex parte recipientis tantum turpitudinem continent, non tamen ex parte jurantis, est juramentum de usuris solvendis, ad quod observandum, non quidem ex obligatione iustitiæ, sed in reverentiam Divini Nominis, quod jurando solutionem interposuerunt jurantes, cogi possunt *c. Debitorum 6. h. t.* Quamvis enim recipiens usuram turpiter & illicitè faciat, eas accipiendo, nihil tamen peccat, qui eas solvit, ad quas, mutuum sub usuris ex causa necessitatis fortassis accipiendo sub juramento se obligavit. Quin imo, etiam si Mutuatarius promittendo sub juramento usuram, fortassis peccaverit, taliter jurando, mutuum scilicet, taliter petendo, sine

ulla necessitate, aut utilitate, vel alteri ad usurarium tale mutuum inducendo, manet tamen adhuc ex juramento obligatus, ad solvendas usuram, cum juramentum tale, quamvis illicitum fuerit, non sit tamen de re illicita, quæ sine peccato impleri non potest, cum ex parte dantis usuram non sit turpitudine, sed ex parte recipientis tantum, qui, quæ sub juramento sibi promissa sunt, remittere potest, & si non remittat, quamvis mutuetur, alter tamen, qui ut reverentiam juramento servet, eas solvit, nihil delinquit, neque ullo modo alterius iniuste acceptioni cooperatur, cum quod solvit, faciat ex causa justa & rationabili. Creditor, qui usuram tales accipit, per censuram etiam Ecclesiasticam compelli potest non tantum ad remittendum juramentum, sed ad solvas usuram restituendas *c. Ex administrationis 1. h. t.* (Cum nullum jus sive dominium ad usuram acquisitum illi fuerit, sine iustissimo titulo eas accipiendi) & statim eas repetere possit per conditionem siue causam, quæ eas solvit; quo remedio si uti noluerit, solvit usuram, potest petere, ut compellatur Creditor, ad relaxandum juramentum, modò petitio talis fiat intra tempus solutioni præfixum nondum finitam, cavendam perjurii notam; vel potest accipere contra Creditorem, si in iudicio de solutione facienda conveniatur, non potest ipse iudicis etiam secularis officium implorare, ad remittendum tale juramentum, sine quo remissio, ad solvendum saltem momentaneam facienda obligaretur, non quidem ex iustitia sed ex religione juramenti.

Juramentum verò de non repetendis

usuris, si debitor hoc iuravit, illicitam fecit repetitionem; nisi prius iuramenti talis relaxatio impetretur. *Arg. c. Ad audientiam 4 De his qua vi met. cau. Sc.* Quia iuramentum hoc, cum sine peccato servari possit, obligat, nisi nova causa repetendi superveniat, quo in casu cessat obligare prius factum iuramentum, quod strictæ interpretationis est. *Ad Nostram 20. h. t.* Et de iure postmodum exorturo intelligi non potest. Interim tamen certum etiam est, quod hoc iuramentum denuntiationem Evangelicam usurarii, ob delictum commissum, non impediatur, ad corrigendum scilicet delinquentem, & peccatum impediendum (cum iuramentum non fuerit de non denuntiando ad correctionem, sed de non accusando ad pœnam) ita ut parte etiam non petente, Iudex ex officio inquirere possit contra usurarium, in ordine ad restituendas usuras, & possit Iudex Ecclesiasticus edictum generale promulgare, quo præcipiatur sub censuræ interminatione, ut qui criminis usurarii, quamvis iuraverit, crimen se tale non manifestatarum, notitiam habent, illud deuntent, vel in iudicio de eo deponant.

§. VIII.

An iuramentum vi, ac metu extortum, vel dolo aut errore præstitum obliget, ac servandum sit?

Si possit absque peccato jurantis impleri iuramentum, quod gravi metu iniuste incusso extortum est, obligat illud, nisi vel à parte, cui factum est tale iuramentum remittatur illud, vel à legitimo Superiore relaxatum sit. *c. Si vero 8.*

Sc. Verum 15. h. t. Metus etiam quamvis gravis sit, & sit iniuste incussus, non tollit absolute voluntarium, ut ex dictis jam patet; neque tamen efficaciter etiam præjudicium facit juranti, quamvis metu levi tantum extortum sit, aut in observatione illius tantum venialiter peccaretur, in favorem illius, qui per metum talem iuramentum tale extorsit, ne hic ex malitia sua commodum habeat.

Si tamen ex errore & dolo præstitum iuramentum fuerit, & hic fuerit antecedens, sive causam contractui dederit, verseturque circa substantiam rei juratæ, nullum tale iuramentum, & irritum est, nec relaxatione indiget, cum error talis, aut dolo omnem consensum tollat, si verò sit circa qualitates, sive circumstantias tantum accidentales, iuramentum est validum, nisi qualitates tales redundent in substantiam rei, de qua Theologi Morales videri possunt.

§. IX.

De alijs nonnullis iuramentis licitis, qua obligant, & omnino servanda sunt.

PRIMO obligatur suo iuramento debitor, qui expresse, vel tacite iuravit Creditori, quod super re oppignorata, ob fructus ex ea perceptos, & consumptos, nullum gravamen, aut molestiam ei illaturus sit, neque pignus repetiturus, donec pecunia mutuo accepta sit illi soluta. *c. Ad nostram 7. h. t.* Secundò obligantur suis iuramentis Abbat & Monachi, qui pro sui Monasterii debito iuraverunt, quod velint obsides (minus rigide sumendo hoc nomen) manere interim, dum debitum sit solutum, uti & si de-

X x 2

iussor

iusiores, qui iurancunt Creditorem se velle indemnem, prout statuitur in *c. Ex rescripto 9. h. r.* Tertio obligatur suo iuramento, qui iuravit, quod iura Ecclesie alicuius pro viribus suis defendere velit, ita ut si deinde recurrente necessitate sub iuramenti debito requisitus eam non defendat, sed ad Superiorem appellet, a peritio non excusetur, nisi alia eum difficultas succurrere Ecclesie impediatur (prout statuitur in *c. Brevis. 17. h. r. Jun-Elâ Gloss. V. Difficultas*) aut Ecclesia nolit eam v. g. constitutam pensionem dire huic, qui defensorum se, sub conditione pensionis illius solvendæ iuravit, aut hic per alium æque idoneum iura Ecclesie defendere velit, aut causam manifestè iniquam foveat Ecclesia: in his enim casibus, cum in eorum aliquibus sine peccato observari non possit iuramentum, aut sine corporalis salutis interitu, vel Ecclesia conditionem positam implere nolit, aut hic, qui iuravit, per æquè idoneum obligationi suæ satisfacere velit, factum iuramentum non obligat,

SECTIO II.

De Iuramento litis decisivo.

§. I.

An iuramentum litis decisivum à Iudice, vel à parte alteri litiganti deferri possit?

Iudex potest ex officio parti litiganti, Actori vel Reo iuramentum litis decisivum deferre, nec à parte ut sic delatum recusari potest, nisi causam recusandi habeat, eamque alleget, & probet;

aut nisi iuramentum tale à Iudice sit delatum alteri parti litiganti referre velit, prout constat ex *c. Iuramentum 38. h. r.* Quia potissimum litium expediendum remedium est, si alize probationes desint iuramentum. Sufficit autem causæ recusandi tale delatum iuramentum plures, is scilicet, cui defertur iuramentum rei probatus sit; vel probabilem oblivionem alleget; vel actio sit talis, quæ non potest quis conveniri; vel si actor probavit suam intentionem, vel si aliter nihil probante, reus sit absolvendus.

Si tamen pars parti iuramentum in iudicio deferat, quod fieri potest ex *c. Iuramentum*, patet, simpliciter a parte, cui defertur recusari potest, vel deferri potest, neque enim una pars alteram, in quam potestatem habet, compellere potest, ad iurandum, & consequenter simpliciter hoc sic delatum recusari potest, refertur tamen etiam potestatis æquum est, ut hic patiatur legem quam ipse tulit. *c. Cum omnes 6. de Casibus*. Ita ut nisi relatum taliter probatur ex juris dispositione in causa principalis non amplius audiatur, sicuti reus, à delatum à Iudice iuramentum nec probare velit, nec referte, pro confesso habetur. Exipiuntur tamen casus, quo per probationes suam causam probare velit Reus, vel quo Actor super facto aliter quod plene probare non potest, iuramentum Reo defert, vel versetur iudicium circa causam famosam furti v. g. excipit Pontifex in *cit. c. Iuramentum*. In quo casu reus per se quæ notitiam habet, quàm Actor, & consequenter delatum sibi iuramentum referre non potest.